

1. КРИТЕРИЈУМИ И ЕЛЕМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА ИЗ БИОЛОГИЈЕ

5, 6, 7. и 8. разред основне школе

НАЗИВ ШКОЛЕ: Основна школа „Јован Цвијић“

НАСТАВНИК: Ивана Мартинов

ШКОЛСКА ГОДИНА: 2026-2027.

ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА

САДРЖАЈ

1. Правни основ
2. Општи принципи оцењивања
3. Елементи и облици оцењивања
4. Формативно и сумативно оцењивање
5. Нивои постигнућа
6. Општи критеријуми за бројчане оцене
7. Детаљни критеријуми по оценама
8. Писмене провере знања
9. Усмено оцењивање
10. Практични рад и лабораторијске вежбе
11. Истраживачки и пројектни рад
12. Презентације, панои и реферати
13. Активност и ангажовање
14. Критеријуми – 5. разред
15. Критеријуми – 6. разред
16. Критеријуми – 7. разред
17. Критеријуми – 8. разред
18. Практичне и истраживачке компетенције
19. Повратна информација ученику
20. Закључна оцена
21. Обавештавање ученика и родитеља
22. Завршни принципи

1. ПРАВНИ ОСНОВ

Документ / пропис	Примена
Закон о основама система образовања и васпитања	Основ за организацију и спровођење образовно-васпитног рада и оцењивања
Закон о основном образовању и васпитању	Уређује основно образовање и васпитање
Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, број 10/2024)	Основни важећи пропис за праћење, вредновање и оцењивање ученика

Документ / пропис	Примена
Важећи план и програм наставе и учења за Биологију	Основ за утврђивање исхода и садржаја наставе
Важећи стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања	Основ за процену нивоа постигнућа ученика
Школски акти који регулишу праћење и оцењивање	Уређују примену критеријума на нивоу школе
Оцењивање представља саставни део наставе и учења и заснива се на континуираном праћењу остваривања прописаних исхода и стандарда постигнућа ученика.	

2. ОПШТИ ПРИНЦИПИ ОЦЕЊИВАЊА

Област праћења	Шта наставник прати и вреднује
Знање	Усвојеност и разумевање биолошких појмова
Примена	Способност примене знања у различитим ситуацијама
Повезивање	Повезивање знања из различитих области биологије
Анализа	Способност анализирања и тумачења биолошких појава
Решавање проблема	Способност решавања биолошких и проблемских задатака
Терминологија	Правилно и функционално коришћење биолошке терминологије
Практичне вештине	Практичан, лабораторијски и експериментални рад
Истраживачке вештине	Посматрање, уочавање, прикупљање и тумачење података и извођење закључака
Самосталност	Степен самосталности у раду
Активност	Активност и ангажовање на часу
Одговорност	Одговорност према раду и преузетим обавезама
Сарадња	Способност сарадње са другим ученицима
Функционално знање	Примена биолошких знања у свакодневном животу
Напредовање	Напредовање ученика у односу на претходни период

Приликом оцењивања не вреднује се само количина репродукованог градива, већ и ниво разумевања, примена знања, функционална употреба знања и развијеност научног начина размишљања.

3. ЕЛЕМЕНТИ И ОБЛИЦИ ОЦЕЊИВАЊА

Елемент / облик рада	Шта се вреднује
Усмена провера знања	Знање, разумевање, повезивање, примена, анализа и самосталност
Писмене провере	Оствареност исхода и ниво усвојености наставних садржаја
Кратке писмене провере	Провера мањих целина и разумевања кључних садржаја
Активност на часу	Квалитет учешћа ученика у процесу учења
Практични рад	Практичне вештине, прецизност, самосталност и закључивање

Елемент / облик рада	Шта се вреднује
Лабораторијске вежбе	Правилност поступка, коришћење прибора, безбедност, обрада резултата
Експериментални рад	Планирање, извођење, посматрање, бележење и тумачење резултата
Истраживачки рад	Истраживачко питање, хипотеза, подаци, анализа и закључак
Пројектни задатак	Самосталност, садржај, примена знања, продукт и презентација
Презентација	Тачност, структура, разумевање теме, излагање и одбрана
Реферат	Релевантност и тачност информација, структура и коришћење извора
Пано / продукт рада	Тачност, прегледност, релевантност и креативност
Есеј / писани рад	Разумевање, повезивање, аргументовање и правилна терминологија
Анализа података	Тумачење слика, табела, графикона и биолошких података
Рад у пару / групи	Сарадња, одговорност и допринос заједничком раду
Домаћи задатак	Редовност, тачност, самосталност и разумевање
Такмичења	Примена и продубљивање биолошких знања
Ваннаставне активности	Интересовање, ангажовање и примена знања
Свакодневне ситуације	Примена биолошких знања у реалном животу

4. ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

Врста	Сврха	Начини праћења
Формативно оцењивање	Континуирано праћење напредовања ученика и давање повратне информације	Посматрање, питања и одговори, кратке провере, практичне активности, самоевалуација, вршњачко оцењивање, чек-листе, портфолио, дневник рада, истраживачки задаци
Сумативно оцењивање	Вредновање нивоа остварености исхода након одређене области, теме или периода учења	Тестови знања, контролни задаци, усмене провере, практични радови, пројекти, истраживачки радови, презентације и други продукти рада

Формативна повратна информација

Ученик треба да добије информацију о

томе шта је успешно савладао

томе шта још треба да научи

томе у чему греши

начину исправљања грешака

начину унапређивања сопственог рада

5. НИВОИ ПОСТИГНУЋА

Ниво	Когнитивни захтев	Ученик уме да
1	Памћење	наведе, препозна, именује, идентификује, дефинише, наброји основне чињенице и појмове
2	Разумевање	објасни, опише, упореди, класификује, повеже узрок и последицу, објасни значење биолошког процеса
3	Примена	примени знање у новој ситуацији, реши проблемски задатак, употреби знање у практичном раду, протумачи податке, примени поступак или технику
4	Анализа	анализира биолошки проблем, издвоји битне податке, повеже више чињеница, анализира графикон, табелу или слику, изведе закључак
5	Евалуација	процени, аргументује, критички размотри тврдњу, образложи став, процени резултат истраживања
6	Креирање	постави хипотезу, осмисли истраживање, предложи решење, планира експеримент, креира модел, презентацију или други продукт

6. ОПШТИ КРИТЕРИЈУМИ ЗА БРОЈЧАНЕ ОЦЕНЕ

Оцена	Ниво	Општи опис постигнућа
5 – одличан	Висок ниво	Ученик потпуно и самостално остварује предвиђене исходе, показује висок ниво разумевања, правилно користи терминологију, повезује знања, примењује их у новим ситуацијама, решава проблемске задатке, анализира појаве, изводи закључке и показује развијене практичне и истраживачке вештине.
4 – врло добар	Виши ниво	Ученик самостално остварује већину исхода, добро разуме садржаје, правилно користи већину термина, повезује знања, примењује их у познатим ситуацијама, решава већину проблемских задатака и показује добре практичне вештине.
3 – добар	Средњи ниво	Ученик самостално савладава основне исходе, познаје основне појмове и чињенице, разуме суштину садржаја, објашњава једноставне процесе, решава једноставније задатке и уз мању помоћ повезује знања.
2 – довољан	Основни ниво	Ученик уз помоћ наставника савладава основне исходе, препознаје и наводи основне појмове, показује минимални ниво разумевања, репродукује основне чињенице и решава најједноставније задатке.
1 – недовољан	Ниво испод основног	Ученик ни уз помоћ не остварује основне исходе, не препознаје основне појмове, не показује разумевање основних садржаја и не успева да реши најједноставније задатке.

7. ДЕТАЉНИ КРИТЕРИЈУМИ ПО ОЦЕНАМА

Критеријум	5 – одличан	4 – врло добар	3 – добар	2 – довољан	1 – недовољан
Усвојеност знања	Потпуно и самостално	Углавном потпуно	Основно знање	Минимално знање уз помоћ	Не показује основно знање
Разумевање	Потпуно и дубоко	Врло добро	Разуме суштину	Минимално разумевање	Не показује разумевање
Биолошка терминологија	Користи правилно и функционално	Углавном правилно	Користи основне термине	Користи уз помоћ	Не користи или погрешно користи
Повезивање знања	Самостално повезује више области	Добро повезује	Повезује основне садржаје	Тешко повезује	Не успева да повеже
Примена	Самостална и успешна у новим ситуацијама	Успешна у познатим ситуацијама	Решава једноставније задатке	Решава само најједноставније	Не примењује знање
Анализа	Самостално анализира и закључује	Анализира уз мање усмеравање	Анализира једноставне примере	Потребна непосредна помоћ	Не успева да анализира
Практичан рад	Самосталан, прецизан и безбедан	Углавном самосталан	Уз повремено усмеравање	Уз непосредну помоћ	Не успева ни уз помоћ
Истраживачки рад	Самостално планира, анализира и закључује	Углавном самостално	Уз усмеравање	Уз значајну помоћ	Не показује основне истраживачке вештине
Активност	Веома активан и квалитетно учествује	Редовно активан	Углавном активан	Повремено се укључује	Не показује потребан ангажман
Самосталност	Потпуно самосталан	Висок степен самосталности	Углавном самосталан	Потребна честа помоћ	Не успева ни уз помоћ
Одговорност	Веома одговоран и редован	Одговоран	Углавном одговоран	Потребно подсећање	Не показује одговорност

8. ПИСМЕНЕ ПРОВЕРЕ ЗНАЊА

Елемент	Критеријум
Сврха	Утврђивање нивоа остварености исхода након обрађене области или тематске целине

Елемент	Критеријум
Задаци	Треба да буду различитог нивоа сложености
Репродукција	Провера чињеница и основних појмова
Разумевање	Објашњавање и повезивање
Примена	Примена знања у конкретним ситуацијама
Проблемски задаци	Решавање проблема и примена знања
Анализа	Рад са сликама, табелама, графиконима и подацима
Закључивање	Извођење закључака на основу датих података

Предлог бодовне скале

Процент остварених бодова Оцена

85–100%	5
67–84%	4
49–66%	3
31–48%	2
0–30%	1

Напомена: Наведена процентуална скала представља предметни/школски критеријум, а не процентуалну скалу коју прописује сам Правилник 10/2024. Скала се може кориговати у зависности од тежине конкретне провере, структуре задатака и реалног постигнућа ученика, уз поштовање принципа објективности, правичности и унапред познатих критеријума.

9. УСМЕНО ОЦЕЊИВАЊЕ

Елемент	Шта се вреднује
Познавање чињеница	Тачност и потпуност одговора
Разумевање	Објашњавање појмова и процеса
Терминологија	Правилна употреба биолошких термина
Повезивање	Повезивање различитих знања
Примена	Примена знања на конкретне примере
Анализа	Анализирање биолошких процеса и појава
Закључивање	Извођење логичних закључака
Самосталност	Степен самосталности у одговарању
Аргументовање	Образлагање одговора и ставова

Посебно се вреднује квалитет одговора, а не само количина репродукованих чињеница.

10. ПРАКТИЧНИ РАД И ЛАБОРАТОРИЈСКЕ ВЕЖБЕ

Елемент	Прати се
Припремљеност	Припрема за рад
Циљ	Познавање циља активности

Елемент	Прати се
Поступак	Познавање и правилна примена поступка
Прибор	Правилно коришћење
Безбедност	Поштовање правила безбедности
Самосталност	Самостално извођење активности
Прецизност	Прецизност рада
Уредност	Уредност и организованост
Посматрање	Уочавање релевантних појава
Резултати	Правилно бележење
Обрада	Обрада и тумачење резултата
Закључак	Извођење закључака
Повезивање	Повезивање резултата са теоријским знањем

11. ИСТРАЖИВАЧКИ И ПРОЈЕКТНИ РАД

Елемент	Критеријум
Разумевање проблема	Ученик разуме тему и проблем који истражује
Истраживачко питање	Јасно формулисано питање
Хипотеза	Постављање одговарајуће хипотезе
Извори	Коришћење релевантних извора
Прикупљање података	Систематично и тачно прикупљање
Самосталност	Самосталан рад и организација
Тачност	Тачност података и садржаја
Анализа	Анализа добијених података
Закључак	Логичан и аргументован закључак
Презентација	Јасно представљање резултата
Одбрана рада	Одговарање на питања и образлагање
Тимски рад	Сарадња и одговорност у групи

12. ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ, ПАНОИ И РЕФЕРАТИ

Елемент	Шта се вреднује
Садржај	Тачност и релевантност
Разумевање	Разумевање обрађене теме
Терминологија	Правилна биолошка терминологија
Структура	Логична организација рада
Самосталност	Самосталан рад ученика
Прегледност	Јасноћа и уређеност
Креативност	Оригиналност и начин представљања
Усмено излагање	Јасно и разумљиво излагање
Питања	Способност одговарања на питања

Елемент	Шта се вреднује
Извори	Правилно и одговорно коришћење извора

13. АКТИВНОСТ И АНГАЖОВАЊЕ

Елемент активности	Показатељ
Дискусија	Активно и смислено учешће
Питања	Постављање релевантних питања
Одговори	Давање образложених одговора
Практични рад	Активно учешће
Сарадња	Рад са другим ученицима
Аргументовање	Изношење аргументованих ставова
Решавање проблема	Самосталан приступ проблему
Одговорност	Одговорно извршавање задатака
Повратна информација	Коришћење сугестија наставника
Напредовање	Видљив напредак у учењу

Активност се не своди само на број јављања ученика, већ на квалитет његовог учешћа у процесу учења.

14.

5. РАЗРЕД – БИОЛОГИЈА

Област / компетенција	Ученик треба да уме
Биологија као наука	Разуме шта је биологија и шта проучава
Жива бића	Препознаје основне карактеристике живих бића
Нивои организације	Разликује основне нивое организације живог света
Ћелија	Разуме значај ћелије као основне јединице живота
Грађа ћелије	Препознаје основне делове ћелије
Биљна и животињска ћелија	Разликује биљну и животињску ћелију
Организација	Разуме основне нивое организације живих бића
Разноврсност	Препознаје основне групе живих бића
Истраживање	Користи једноставне методе посматрања и истраживања
Терминологија	Правилно користи основну биолошку терминологију
Животна средина	Повезује биологију са свакодневним животом и очувањем животне средине

Ниво за оцену 5

Ученик за оцену 5 треба да буде способан да самостално повезује различите биолошке појмове анализира једноставне биолошке ситуације изводи закључке примењује знање у новим ситуацијама

Ученик за оцену 5 треба да буде способан да
самостално користи основну биолошку терминологију

15.

6. РАЗРЕД – БИОЛОГИЈА

Област / компетенција	Ученик треба да уме
Животни процеси	Разуме основне животне процесе
Исхрана	Објасни значај исхране
Дисање	Разуме и објасни процес дисања
Транспорт	Објасни значај транспорта материја
Излучивање	Разуме значај излучивања
Размножавање	Објасни основне принципе размножавања
Раст и развиће	Разуме раст и развиће
Грађа и функција	Повезује грађу органа са њиховом функцијом
Разноврсност	Препознаје различите групе живих бића
Поређење	Упоредије њихове основне карактеристике
Примена	Примењује знање на конкретне примере

Посебно се вреднује способност ученика да објасни зашто се одређени процес одвија, а не само да га наведе или дефинише.

16.

7. РАЗРЕД – БИОЛОГИЈА

Област / компетенција	Ученик треба да уме
Органски системи	Објасни грађу и функцију органских система
Грађа и функција	Повезује структуру органа са његовом функцијом
Организам	Разуме функционисање организма као целине
Нервни систем	Објасни значај нервног система
Хормонски систем	Објасни улогу хормонског система
Чула	Разуме и објасни улогу чула
Унутрашња равнотежа	Разуме значај одржавања унутрашње равнотеже организма
Размножавање	Разуме процесе размножавања
Развиће	Разуме основне фазе развића
Здравље	Препознаје значај здравих животних навика
Ризична понашања	Анализира последице ризичних понашања
Примена	Примењује знања у ситуацијама које се односе на здравље човека

На вишим нивоима постигнућа ученик самостално анализира сложеније биолошке процесе и повезује више система органа.

17.

8. РАЗРЕД – БИОЛОГИЈА

Област / компетенција	Ученик треба да уме
Генетика	Разуме основне принципе наслеђивања
Ген	Разликује ген и алел
Хромозом	Разуме улогу хромозома
Генотип	Разуме појам генотипа
Наслеђивање	Објасни основне принципе наслеђивања особина
Генетички задаци	Решава једноставне генетичке задатке
Варијабилност	Разуме значај варијабилности
Еволуција	Објасни основне принципе еволуције
Природна селекција	Разуме значај природне селекције
Адаптације	Повезује адаптације са условима средине
Екологија	Разуме односе између живих бића и средине
Ланци исхране	Објасни ланце и мреже исхране
Екосистем	Анализира односе у екосистему
Биодиверзитет	Разуме значај биодиверзитета
Заштита природе	Препознаје значај заштите животне средине
Утицај човека	Анализира последице деловања човека на животну средину

Ниво за оцену 5

Ученик за највишу оцену треба да буде способан да самостално анализира сложеније биолошке проблеме повезује генетику, еволуцију и екологију примењује знања у новим ситуацијама анализира податке и изводи закључке аргументовано образлаже своје закључке

18. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ПРАКТИЧНЕ И ИСТРАЖИВАЧКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Оцена	Практичне и истраживачке компетенције
5	Самостално планира и изводи поступак, правилно користи прибор, прецизно бележи резултате, анализира податке и изводи аргументован закључак.
4	Углавном самостално изводи поступак, правилно користи прибор и тумачи резултате, уз мање сугестије наставника.
3	Уз повремено усмеравање изводи основне кораке практичног рада и препознаје значај добијених резултата.
2	Уз непосредну помоћ наставника изводи основне кораке рада и препознаје најједноставније резултате.
1	Ни уз помоћ не успева да изведе основне кораке рада, не поштује поступак и не показује разумевање циља активности.

19. ПОВРАТНА ИНФОРМАЦИЈА УЧЕНИКУ

Наставник ученику даје информацију о	Садржај
Успеху	Шта је ученик успешно урадио
Грешкама	Које су грешке уочене
Даљем учењу	Шта ученик треба додатно да научи
Исправљању	Како ученик може да исправи грешке
Напредовању	Које активности треба да предузме за даљи напредак

Оцена треба да буде образложена и повезана са исходима учења и показаним нивоом постигнућа.

20. ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА

Елемент који се узима у обзир	Садржај
Оцене	Све оцене добијене током полугодишта/школске године
Исходи	Оствареност прописаних исхода
Знање	Ниво усвојености и разумевања наставних садржаја
Примена	Способност примене знања
Напредовање	Напредовање ученика
Самосталност	Степен самосталног рада
Ангажовање	Континуирано ангажовање
Провере	Резултати различитих облика провере
Практични рад	Квалитет практичног и истраживачког рада

Закључна оцена није само механички просек појединачних оцена, већ представља професионалну процену наставника о нивоу остварености прописаних исхода и постигнућа ученика, у складу са важећим прописима.

21. ОБАВЕШТАВАЊЕ УЧЕНИКА И РОДИТЕЉА

Ученици и родитељи/други законски заступници треба да буду упознати са критеријумима оцењивања елементима оцењивања начинама провере знања динамиком оцењивања критеријумима за појединачне оцене начином праћења напредовања ученика Критеријуми треба да буду доступни ученицима и родитељима и примењивани доследно и транспарентно.

22. ЗАВРШНИ ПРИНЦИПИ

Оцењивање треба да буде
Објективно

Оцењивање треба да буде

Правично

Транспарентно

Континуирано

Подстицајно

Усмерено на напредовање ученика

Засновано на прописаним исходима и стандардима постигнућа

Наставник може, у зависности од природе наставне теме и активности, прилагодити инструмент и начин провере, уз очување јасних критеријума и усклађеност са важећим прописима.

Место: Београд

Наставник: Ивана Мартинов